

Ei mikään hornan tuutti

Opiskelijamuistoja Kouvolan kieli-instituutin ensimmäiseltä venäjän kielen vuosikurssilta

Tarja Heiäng

Kouvolan venäjän kielen ”0-kurssilainen” vuosimallia 1971

Heikki Suosalo

Kouvolan venäjän kielen ”0-kurssilainen” vuosimallia 1971¹

<https://doi.org/10.61200/mikael.148458>

Me Kouvolan kieli-instituutin venäjän kielen ensimmäisen varsinaisen vuosikurssin 1972 keltanokat olimme se muokattava aines ja joukko, joka tulisi vastaamaan koulutettujen tulkki-kielenkääntäjien yhä lisääntyvään tarpeeseen, kun siihen saakka tulkkeina ja kielenkääntäjinä toimineet emigrantit ja heidän lapsensa poistuisivat työelämästä ansaituille eläkepäivilleen. Innostuksen ja hyvien tulevaisuuden työnäkymien vastapainona iski välillä tietoisuus alkavan opiskelu-urakan suuruudesta. Me kaikki, yhdessä opettajien kanssa, teimme pioneerityötä ja toimimme samalla erilaisten opetusmetodien koekaniineina.

Vuosikurssimme koostui kahdesta ryhmästä: Kouvolaan vuonna 1971 perustetussa instituutissa kielen aivan alkeista aloittaneista ”uranuurtajista” ja vuotta myöhemmin joukkoon liittyneistä opiskelijoista, jotka olivat jo aiemmin opiskelleet venäjää koulussa. Lukuvuoden 1971–72 ”nollakurssilaiset” opiskelivat venäjän kieltä ja maantuntemusta suorastaan raivokkaaseen tahtiin: joulun 1971 tienoilla käytettiin hyvällä menestyksellä koetehtävinä edellisen kevään ylioppilaskirjoitusten pitkän venäjän tehtäviä. Ryhmät sulautuivat opintojen aikana vaivatta yhteen ja yhteishenki oli hyvä. Kokoonnumme vieläkin, lähes 50 vuoden jälkeen, tapaamaan toisiamme. Osa meistä tapasi 27.4.2019, ja kun muistelimme opiskeluaikojamme, olimme kaikki enimmäkseen tyytyväisiä, sillä ”Tuutti” loi hyvän pohjan elämän etenemiselle, ja opiskelun ohessa kehkeytyi useita, nyt jo vuosikymmenten mittaisia ystävyyssuhteita. Tämä teksti perustuu tuon tapaamisen jälkeen kirjoitettuihin muistiinpanoihin.

Lukio-opiskelun jälkeen tuntui upealta olla mukana kehittämässä jotain aivan uutta. Se innosti ja yhdisti meitä opiskelijoita, joita varsinkin parina ensimmäisenä vuonna instituutissa kaiken kaikkiaan oli vain kourallinen. Pienryhmät ja opetuksen kurssi-

¹ Tekstin kirjoittamiseen on osallistunut myös muita Kouvolan kieli-instituutista vuonna 1975 valmistuneen ensimmäisen ”vuosikerran” opiskelijoita.

muotoisuus tempasivat mukaansa monien innostuneiden ja innostavien opettajien ohjaamina. Vasta paljon myöhemmin oikeastaan tajusimme, etteivät opettajamme olleetkaan niin kovin paljon meitä vanhempia – eivätkä he niin ollen olleet ehtineet ”kangistua kaavoihinsa”. He olivat valmiita joustamaan, kokeilemaan ja tekemään ylimääräistä työtä opiskelijoidensa hyväksi. Varsinkin koko venäjän kielen osaston vetäjänä ja ensimmäisenä opettajanamme heti syksystä 1971 lähtien toiminut Pentti Toivakka uhrasi instituutin ja sen opiskelijoiden hyväksi mittavasti vapaa-aikaansa.

Opettajamme olivat monipuolisesti kielitaitoisia. Mahdollisesti vähäinen pedagoginen ammattitaito karttui nopeasti työn myötä ja kurssittautumalla opetustyön ohella. Totta toki oli, ettei opettajillamme tainnut silloin juurikaan olla ammattikokemusta varsinaisesta tulkin työstä tai kaupankäynnistä venäläisten kanssa.

Opiskelussa isona plussana olivat tuon ajan oloissa varsin edistysellinen kielistudionne kelanauhureineen ja uudet opetusmenetelmät, kuten pienryhmät, sekä monisteet, joita opettajamme tekivät oppi- ja muista kirjoista ja lehdistä. Opettajat myös loivat itse tekstejä opiskelijoidensa käyttöön, sillä sopivia valmiita oppimateriaaleja ei välttämättä ollut saatavilla.

Miinukseksi laskettakoon suomi–venäjä–suomi-sanakirjojen puute, vaikkakin se myös kannusti ja opetti meidät termejä etsiessämme käyttämään muiden kielten sanakirjoja ja eri alojen venäjänkielisiä oppikirjoja, lehtiä ja muita lähteitä apuna. 1970-luvulla kun ei ollut käytössä nyt niin mutkattomia internetiä ja tietokoneita.

Instituutissa vierailleet neuvostoliittolaiset lehtorimme tulivat eri puolilta isoa maataan, muun muassa Leningradista, Harkovasta ja Virosta. Heidän edessään olimme toki kilttejä ja kuuliaisista, mutta vierastimme heidän autoritäärisiä metodejaan ja poliittisuuttaan, jotka hetkittäin heijastuivat myös opetuksessa. He olivat tietenkin oman kulttuurinsa ja yhteiskuntajärjestyksensä kasvatteja ja edustajia, minkä hyvin oivalsimme jo silloin ja vielä paremmin näin jälkikäteen. Heidän kanssaan opimme venäjänkielisessä kulttuurissa hyvin olennaisen asian: eri tuttavuusasteisiin sopivat ja hyväksyttävät puhuteltavat.

Ensimmäisenä varsinaisena opiskeluvuotenaamme eli syksyllä 1972 ainevalikoimamme monipuolistui sivukielen – useimmilla se oli englanti – opiskelulla. Lisäksi meille avautui mahdollisuus valita ala, jonka terminologiaan halusimme keskittyä; tällaisia aloja olivat esimerkiksi tekniikka ja teollisuus. Suomen kielen opiskelu, joka jatkui myöhempinäkin vuosina, oli ensiarvoisen tärkeää tuleville kielenkääntäjille ja onnekkaimme saimme sitä opettamaan pätevän ja innostavan opettajan, Kirsti Saarisen. Mahdollista oli myös opiskella neljättä, niin sanottua ylimääräistä kieltä. Useat valitsivat neljänneksi kielekseen ruotsin.

Näin jälkikäteen katsottuna parhaiden muistojen joukkoon kuuluvat yhteiset turistimatkamme Leningradiin ja Moskovaan sekä hyödyllinen parin kesäkuukauden kieliharjoittelu Leningradin Rakennusinsinööri-instituutissa (LISI), jolloin asuimme sen maksuttomassa asuntolassa ja elimme pääosin neuvostoliittolaisen stipendin turvin. Meille käsittämättömän kokoinen miljoonakaupunki lukemattomine nähtävyyksineen oli jo sinällään mielenkiintoinen tutkittava ja lisämaustetta antoivat paikallisille tavoille opettelu sekä muihin ulkomaisiin stipendiaatteihin ja kaupungin ihmisiin tutustuminen.

Kieliharjoittelu avarsi maailmankuvaamme ja opimme sen myötä entistä enemmän arvostamaan Suomen oloja.

Öisessä LISI:ssä muutamat meistä joutuivat ensi kertaa ja turhankin läheisesti tutustumaan myös sellaisiin pikkuolentoihin kuin torakat ja luteet, jotka me asuntolanhoitajien mukaan olimme tuoneet tullessamme. Edes öljyllä täytettyihin sardiinipurkkeihin upotetut vuoteenjalat eivät pidätelleet ötököitä kiipeämästä lakanoille aiheuttaen nukkujalle epämiellyttäviä seurauksia.

Kieliharjoittelusta on jäänyt mieleen myös vesi. Nimittäin juoma- ja jopa hampaidenpesuvesi oli Leningradissa viisainta hakea pulloittuna kaupasta. Eräs meistä oli varomattomasti pessyt hampaitaan vesijohtovedellä ja ehkä jopa nielaissut sitä. Hänellä olikin valitettavana kotiinviemisenä suolistoameeba. Erilaiset vatsavaivat olivat joukossamme varsinkin parina alkuvuonna yleisiä, kunnes sitten totuimme paikalliseen bakteerikantaan. Samoin lämpimän veden jakelun harvinaisuus Leningradissa on jäänyt mieleen. Se pakotti muutamat naisopiskelijat joskus käyttämään miesten suihkuvuoroja. Neidot kuurasivat suihkusuvennykset puhtaiksi vuosikausia niihin kerääntyneistä limakerroksista ennen kuin saattoivat suihkuun astua. Turha mainitakaan, että vedenjakelutilanne miellytti erityisesti LISI:n nuorukaisia. Osa tytöistä päätti urheasti karaista ruumistaan ja mieltään kylmin suihkuin naisten suihkuvuoroilla.

Kuva 1. Kuvakollaasissa vasemmalta oikealle: kolme 0-kurssilaista viikonloppuretkellä Pietarhovissa Leningradin lähellä kesäharjoittelun aikana (1972); Leningradin Rakennusinsinööri-instituutin asuntola (1972); Tarja Heiäng (vas.) asuntolahuoneessaan kämppikensä kanssa (1972). Kuvat: Eila Palokangas.

Kouvolassa meillä oli kova into oppia uutta, ja samalla pääsimme testaamaan itsestä elämää, mikä osaltaan tuki myös paikallista elinkeinotoimintaa. Joillekin meistä tuli tutuksi kotiin suuntautuvilla viikonloppumatkoilla rautatieaseman "montturavintola" ja eritoten sen mehukkaat lihapullat ja Itsemurha-niminen drinkki. Silloisen linja-auton vintillä sijainnut matala ja tummanpunaiseksi sisustettu Red Car oli puolestaan suosikkidiskomme. Kaksikerroksinen juuri avattu Speden saluuna ja satunnaisesti Kymenhovin tanssi-illat olivat myös suosittuja.

Venäjän kielen tultua edes jonkinasteiseksi kommunikointikeinoksemme meidät pari kertaa värvättiin kaupungissa majoittuneiden neuvostoliittolaisten kaasuputkenrakenta-

jien seuraksi illanviettoihin ja teatteriin. Eihän Kouvolassa ollut venäjänkielentaitoisia nuoria – varsinkaan daameiksi sopivia naisia – mitenkään tungokseksi asti. Vaan jottei nyt syntyisi täysin väärää mielikuvaa vapaa-ajanvietostamme, niin kerrottakoon, että oli meillä asiallisiakin harrastuksia: kirjasto, uimahalli ja hyvät ulkoilumaastot olivat ahkerassa käytössä. Joukossamme oli myös perheellisiä, jotka jatkoivat vakaata perhe-elämäänsä opiskelun ohella.

Valmistuimme keväällä 1975 ja aloitimme työmme silloin vallinneessa bilateraalikaupassa osapuolten kanssakäymisen mahdollistajina. Me kaikki työllistyimme nopeasti, sillä koulutetuista venäjän kielen tulkki-kielenkääntäjistä oli huutava pula. Niihin aikoihin alkoivat tai jatkuivat mittavat rakennusprojektit kuten Loviisan ydinvoimalaitoksen rakentaminen Suomessa ja Kostamuksen rakentaminen Neuvostoliiton puolella. Työssä saimme kokea, miten opintomme olivat loppujen lopuksi olleet oivallisesti suuntautuneet juuri työelämän tarpeisiin. Oli tietenkin joitain osa-alueita, joihin olisi jo opiskelussa pitänyt perehtyä enemmän, kuten esiintyminen, tulkin etiikka ja etiketti työssä, venäläinen bisnes- ja neuvottelukulttuuri, puhelinkontaktien sujuva hoitaminen sekä Neuvostoliiton vienti- ja tuontikauppa yleensä ja sen organisaatorakenteet – ja mikseipä vielä yleisemmällä tasolla yhteiskuntarakenteet ja ihmisten elämä silloisessa neuvostoyhteiskunnassa. Toisaalta nuo kaikki tulivat tutuiksi vuosien mittaan myös ihan vain työtä teke-mällä.

Tämän tekstin kirjoittaminen on siis aloitettu vuonna 2019, ja sen jälkeenkin on osa meistä jatkanut vuosittaisia tapaamisiamme. Kuluvan vuoden 2024 keväällä päätimme kokoontua Kouvolassa vanhan opinahjomme, nykyisen Kansalaisopiston, tiloissa – pääsyn sinne järjesti ystävällisesti opettajamme Inkeri Vehmas-Thesslund. Ajan myötä joukkomme on harventunut: muutama on suruksemme jo jättänyt meidät lopullisesti ja muutama muu on sairauden tai muiden syiden takia estynyt osallistumasta. Me loput koetamme edelleen tavata toisiamme vuosittain. Vuonna 2025 onkin sitten valmistumisemme 50-vuotisjuhlan aika ja silloin olisi suunnitelmissa jälleen kohdata Kouvolassa!

Kirjoittajat

Tarja Heiang opiskeli Kouvolan kieli-instituutissa 1971–1975.
Sähköpostiosoite: tarja.heiang@gmail.com

Heikki Suosalo opiskeli Kouvolan kieli-instituutissa 1971–1975.
Sähköpostiosoite: heikki.suosalo@gmail.com